

ANDERSEN, ANTON MARIUS
1847 - 1941

JEN-977
Box 1
PACKET 10

Individual Questionnaire for

Biographical Record of Ministers

of the United Evangelical Lutheran Church (in America) and its parent synods:
The United Danish Ev. Luth. Church, The Danish Ev. Luth. Church Association
in America and The Danish Ev. Luth. Church in North America.

(Compiled for the Synodical Historical Archives)

Personal Data: (Please give all information you can)

Full name: Anton Marius Andersen

Born when: March 8, 1847 where: Hobballe, Jelling Parish, Jutland, Denmark
as infant at Jelling Church

Baptized when and where:

Parents: Anders Jørgensen and wife, Maren Andersdatter (devout Christians)
Confirmed when and where: when 14 at Østar Snede church by whom: Provst J. Vahl

If immigrant, date of arrival in America: 1872 located where: Minneapolis (Stud. Augsburg Sem. Mitchell Co., Iowa)

Date of ordination: Oct 11, 1874 where: Rock Creek Church by whom: Johannes Olsen, Sec'y Norw.-Danish Conferen

If not in above synods, when and where accepted as member pastor of our synod: Charter member of Danish Ev. Lutheran Church Association in America, organized Oct. 1, 1884 in Argo Church about 15 northwest of Blair, Nebr.

Retired from active ministry when: 1922 why: old age

Located where: Beresford, S.D. occupation: writing and occasional preaching

If dead, what date: Oct. 23, 1941 where: Glendale, Calif. cause: old age - 94 years

Buried where: Forest Lawn Cemetery, Los Angeles, Calif. date: Oct. 28, 1941

Marriage: (1) to whom Laurine Marie Larsen date and place: March 5, 1875, Omaha, Nebr.

Wife's birthdate and place: March 3, 1855, Kauslunde Parish, Middelfart, Denmark

Her parents: Mathias Larsen and wife location: same as above
Her father was nicknamed "Per Underlig", because of his religious zeal

If wife is dead, give date: April 26, 1939 at Glendale, Calif. buried at Forest Lawn, L.A.

(2) Second wife (if any; give same information about her)

1 A.M. Andersen

Children (give names and other information of interest, as occupation, spouse, and present address):

Rev. & Mrs. A.M. Andersen were blessed with 16 or 17 children (see D.A. 1940 mem. on Mrs. & D.A. 1942; mem. on Mr.) of which 7 survived the parents:

- 1) Agnes (Mrs. Larsen), Long Beach, Calif.
- 2) Emma (Mrs. Seiler), Glendale, Calif.
- 3) Dr. Silas Andersen, Famous surgeon in Minneapolis, Minn. (died)
- 4) Andrew Andersen, Oregon
- 5) Anton Andersen, Ringsted, Ia
- 6) Ruthven Andersen, Bancroft, Nebr.
- 7) Allen Andersen, Professor at Armherst College, Boston, Mass.

Other information on family of historical interest, i.e., members in the ministry, missionary work, teaching and medical professions, etc.:

Educational Training: Give name of institution, location, and when attended.

High Schools: Ryslunge Folk Highschool, Ryslunge, Fyn, Denmark 1869-70 /

~~Augsburg Seminary, Minneapolis, Minn. 1872-74~~

Colleges (Give also degrees attained):

Theological Schools: Augsburg Seminary, Minneapolis, Minn. 1972-74

Honorary Degrees received (give name of institution and date):

In 1930: "Knight of Dannebrog", member of an honor association of Danes who have distinguished themselves in special service to the public welfare and promotion of interest for danish culture and ~~work~~ accomplishment. The emblem of the honor, called "Dannebrogskursen" (a golden cross brosch attached to a banner ribbon resembling the danish flag) is issued by the King ~~Other specific training~~ to the person chosen worthy by the officials of the Order. In 1938: Honored by the school in Blair he had founded, Trinity Seminary and Dana College, with the Doctor of Dinity degree.

Additional comment on above:

It is difficult for us of the third generation to evaluate or comprehend the amount and of hard labor and consumation of time and patient devotion that this pioneer pastor bestowed upon bringing the gospel of Christ to emigrated countrymen and gather them into their "mother church" by organizing congregations and unite them about a common cause through the means of liberal education and established schools and publication of proper reading matter. And all this performed while raising a large family and adverse economic circumstances among people unaccustomed to finance their own church and institutional missions. The honored memory of "old A.M. Andersen", the Patriarc of the United Danish Evangelical Lutheran Church in America will linger long.

Ministerial Service. Please give in chronological order the names of congregations or charges served, and period of each.

Pionering mission work in Nebraska in Howard and surrounding counties being located at Dannebrog, annex at Hampton, also Staplehurst 1874-78

Norwegian-Danish Bethesda Church, Racine, Wis	Nov. 1878-	Oct. 1879
St. Johannes Church, Argo, Nebr.; mission service Blair & Fremont	1879-	Jan. 1884
Danish Lutheran Church, Blair, Nebr. (Residens) & Argo	Febr. 1884-	1889
Immanuel Church, Hampton, Nebr.	1890-	Oct. 1895
.....(Professon at Trinity Seminary 1895-97).....		
Swan Lake Scan. Church, Spring Valley Ch., Trinity Ch. Viborg and Gayville, S.D.	Oct. 1897-	Oct. 1903
Residence at Blair as Editor of "Danskeren" & "Luth. Ugeblad"	1903-	July 1921
Retired at Blair	1921-	1922
Retired xxxxxx to Beresford, S.D.	Apr. 1922-	1935
Retired to his daughter Emma's home in Glendale, Calif	1935-	1940
Resident at Bethel Home, Selma, Calif.	1940-	Oct. 1941

..... Died Oct. 23, 1941

NOTE: Our previous biographical records were lost in the fire that destroyed the office building of the Lutheran Publishing House. If you have any information that would help us to complete this record, please let us know. We are particularly interested in the names of your family for correct data. Be sure to include all important information that will be highly appreciated. Please fill in what you can, perhaps with the assistance of others acquainted with you.

REV. P. C. JENSEN
STAPLEHURST & DISTRICT
UNITED LUTHERAN CHURCH
BLAIR, NEBRASKA

Offices held in Synod and Districts, and when:

Secretary of Dan. Ev. Luth. Church Ass'n 1884-86
Chairman of Schoolboard of same 1884-86
Member Board of Trustees " 1886-96
" " Publication Committee 1884-96
Sec'y United Dan. Ev. Luth. Church 1899-1901

Other activities and official services-at-large (teaching, chaplaincy, editorial, etc., and period of each):

Editor: Dansk Luthersk Kirkeblad: from its start Aug. 1877- Sept. 1884
(official organ of Dan. Luth. Church Ass'n, and later of UDELCO to 1920
" "Danskeren", 1903-20, a weekly newspaper issued at D. L. P. House, Blair
" "Lutherske Ugeblad"; sequel to above; 1921-22.
Prof. of Theology etc. at Trinity Seminary, Blair, Nebr. 1884 (founded it)-1890;
again 1895-97.

Literary production (books and pamphlets): Give titles and when published.

Co-editor of "Sangeren", first book published by Dan. Luth. Publ. Com. 1893.
A popular collection of hymns and song, old and new, for general congregational singing; issued in both music and word editions, and used to this day
"Hvor Danskerne i Amerika findes"- Pamphlet 1903
"Fifty Hymns"-mostly his translation from Danish 1918 & 1920
"Hans Herlighed"; 380 pages of devotional meditations on John's Gospel: 1928
"Det danske ev. luth. Kirkesamfund i Am.," publ. in series in "Luthersk Ugeblad"
Additional information of interest: Feb. 16 - Sept. 28, 1955.

Numerous articles in "Danskeren", "Luth. Ugeblad", "Ansvar Luth."
Obituary in "Dansk Almanak" 1942, p. 151
Jul i det danske-am. Pastorat i Jubelgrænser 1938
His autobiography sketch in S. O. C. i "Recollections"
Det Danske ev. luth. Kirkesamfund's Historie i L. U. 16 Feb-14 Sept 1955

Date Feb. 1, 1964 Signed

P. C. Jensen

NOTE: Our previous biographical records were lost in the tragic fire that destroyed the office building of the Lutheran Publishing House, Blair, Nebr., Febr. 15, 1953, where the synodical historian also had his office. This accounts for the detailed questionnaire now. In the case of deceased members of our clergy we are largely dependent upon living members of their family for correct data. Be assured all cooperation in gathering this historically important data will be highly appreciated. Please fill in what you can, perhaps with the assistance of others acquainted with subject. Furthermore, if you have clippings or other material about the person concerned, especially a photo or picture of him, and we may either have it or borrow it, please send it along. All our collection of cuts was also ruined in the fire. If you can refer us to any person, book or paper that can inform us further, we shall be very much obliged to you.

Return this report as soon as possible to

REV. P. C. JENSEN
STATISTICIAN & HISTORIAN
UNITED LV. LUTHERAN CHURCH
BLAIR, NEBRASKA

Rev. A.M. Andersen

about 1925

born Mar. 8, 1842, ^{near Danvers}
immigrated 1872

ordained Oct. 11, 1874 Worn. Dan. Conf
editor "Kirkebladet" 1872-84.

"Danakeren" 1883-20

co-editor of "Sangeren" published 1893 by D. A. K. Hall

Prof. of Theology Trinity Seminary & House

its founder in 1884-90

Secy of Det dansk ev. luth. Kirkesamfund 1884-86
(also chairman of School Board) 1897-01

retired 1922 Bereasford, S.D. & Glendale, Ia.

died Oct 23, 1941 at Glendale

Married Lawrence Marie Larsen

Mar. 5, 1875, Omaha Neb
She died April 26, 1939 at Glendale
where their daughter Emma lived.

CO-RESPONDENCE
C
O
L
L
E
C
T
I
O
N

PLACE
STAMP
HERE

Archival Collection
C. A. PHOTO-LIFE LIBRARY
Dana College
Blair, Nebraska 68009
R. B. Jensen

Fra Nybygger-Livet,

Af A. M. Andersen.

HVAD undertegnede her vil fortælle fra Nybyggerlivet i U. S. A. er naturligvis begrænset ikke blot til dette Liv, som det levedes af danske Nybyggere, men til den Del af det, som jeg selv har levet med i.

Det var i Foraaret 1872, jeg kom her. Min Hensigt med at rejse til Amerika var at blive Præst og at arbejde for Guds Riges Sag og Landsmænds Frelse. Under Provst J. Wahls Ledelse havde jeg studeret en Del derhjemme, og han raadede mig til at rejse til Amerika og studere videre ved Augsburg Seminar, tilhørende „Den norsk-danske lutherske Konferense,” dengang i Marshall, Dane County, Wisconsin. Jeg naaede Stedet og forelagde Skolens Forstander, Professor A. Weenaas, min Anbefaling; men Skolen var allerede sluttet for Sommerferie.

Midlertidig fik jeg Lejlighed til at arbejde for en norsk Farmer paa Rock Prairie, Rock County, Wis., Ansten Springen hed han. Jeg trængte til at tjene Penge, saa Lejligheden var mig velkommen; og her kunde jeg benytte Modersmaalet. Da jeg sammen med et Par svenske Immigranter landede i New York, kunde jeg just Engelsk nok til at sige: „We don't understand English.”

Der er ikke meget at fortælle fra Sommeren her.

Jeg havde Anledning til at besøge en god norsk-luthersk Kirke og blive kendt med dens Præst, J. M. Eggen, af nævnte Samfund. Hans Moder var dansk, saa han var jo norsk-dansk. Og her var jeg med til at fejre den første fjerde Juli Fest i Amerika. Hvad her særlig tiltalte mig, det var, at en Farmer traadte op i „Overalls” og holdt en begejstret Tale. Det var for mig en første Smag af populært Liv i U. S. A. Det greb mig! Den, der havde noget at sige, havde Frihed til at sige det.

Om Efteraaret skulde jeg saa begynde min Skolegang her. Augsburgs Seminar var da flyttet til Minneapolis i egen Bygning. Paa Vejen hertil maatte jeg overnatte paa et Hotel, hvor en vigtig Knægt kaldte mig „Greenhorn;” det gav mig et ordentligt Stød til at fatte Beslutning om at lære Landets Sprog saa snart som muligt. Smaating kan faa Betydning for Livet!

Livet paa Augsburg? Jo, det lignede Livet paa andre kristelige Skoler: Travlhed med Studier med opbyggelige Stunder ind imellem. Og det havde sin Nybyggerside — intet fælles Varmeapparat eller Lyssystem. En „Cannon Stove,” ophedet med „Slapwood” fra Savmøllerne, i hvert Værelse gjorde Tjeneste som Varmeapparat, og en Olielampe gav Lys. Skolen svarede nok saa godt til Minneapolis med ca. 20,000 Indbyggere. Med dens henved en halv Million Indbyggere nu, gør den andre Fordringer.

I Ferien efter første Skoleaar arbejdede jeg for en Farmer i Minnesota, syd for Minneapolis (Farmington). Jo, det gik ogsaa; jeg var nu over 26 Aar. Manden betroede mig til at stakke hans Smaa-

FRA NYBYGGER-LIVET

sæd. Arbejdet paa Farmen gav Penge til næste Aars Skolegang. Med Økonomi naaede det langt.

Arbejdet omfattede baade sekulære og theologiske Studier. Skolens Forstander forstod at holde os i Arbejde. Proseminar og Seminar hed det dengang.

Mod Enden af andet Skoleaar kom der Anmodning til Skolen fra det danske Settlement ved Two Rivers, Morrison County, Minnesota, om at faa en Student til i Sommerferien at holde en Termin engelsk Skole og prædike dansk for Folket om Søndagen. Der var næppe noget Valg. Jeg blev anmodet om at paatage mig Hvervet. Jeg tog Eksamen for „County Superintendent.” Det gik, som det kunde. Min Skolegerning blev godkendt og betalt, og min Prædiken blev paaskønnet, ogsaa finansielt.

Før jeg blev færdig ved Two Rivers blev jeg opfordret til at komme hjem til Skolen i den Hensigt at gaa op til Afgangseksamen for saa at blive ordineret og udsendt til at hjælpe Pastor H. Hansen med Missionen blandt Danske i Nebraska. Ogsaa fra den Side set var det Nybyggerkaar. Fra nu af bliver jeg rigtig kendt med Nybygger-Livet.

Det var 11. Oktober 1874 jeg blev ordineret, og straks rejste jeg til Pastor Hansen i Omaha. Han var bleven sendt dertil i April samme Aar for at begynde kristelig luthersk Mission blandt Danske, som i Begyndelsen af Halvfjerdserne havde begyndt at bosætte sig i stort Antal i Staten Nebraska.

Der var ved denne Tid ifølge U. S. Census ca. 500,000 Danske i Landet, Sønderjyder iberegnet og en stor Del af dem var søgt til Nebraska. Pastor Hansen var en energisk Missionspræst, og i de 6 a

DANSK ALMANAK

7 Maaneder, han havde virket der, havde han besøgt de fleste Steder, hvor Landsmænd havde nedsat sig og dannet Hjem.

Efter at have set os om i Omaha (dengang med ca. 16,000 Indbyggere), Council Bluffs, Iowa, og danske Settlementer i Nærheden rejste Pastor Hansen og jeg saa vestpaa, til Howard County, hvor en rigtig dansk Koloni med Præsident og andre Embedsmænd havde slaaet sig ned og anlagt Byen Dannebrog. Det var nok Tanken, at den skulde blive Countiets Hovedstad; det slog dog fejl, St. Paul vandt den Ære.

Pastor Hansen havde været her før, og det var lykkedes ham at faa stiftet Menighed. Der var kirkelig Sans blandt disse Nybyggere, dog langt fra alle. Her var ingen Kirke, men Staten her i Landet har jo altid staaet i venligt Forhold til Kirken, saa Menigheden bødes velkommen til at benytte et godt Skolehus, som var bleven opført.

Der blev tillyst Gudstjeneste, og jeg som den besøgende Præst prædikede. Efter den egentlige Gudstjeneste holdtes en Slags Forretningsmøde, hvor det blev besluttet at kalde mig som første bosiddende Præst i Dannebrog. Om der blev lovet Løn, det mindes jeg ikke; men der var ingen Missionskasse at faa Støtte fra, og det var Pastor Hansens Tanke, at Mission skulde bære sine egne Udgifter. Det syntes da ogsaa de, der sluttede sig til Virksomheden, at have nogen Forstaaelse af.

Hvorledes levede Danskerne her ved denne Tid? De havde naturligvis benyttet sig af Hjemsteds-Loven, som var traadt i Kraft 1. Jan. 1863. Men selv om en Mand fik 160 Acres Land for lidt eller intet

FRA NYBYGGER-LIVET

(eller 80 Acres indtil 20 Mil fra en Jernbane), det var jo ikke et Hjem. Der skulde Drivkraft til at udvinde den Rigdom, der gemtes i Landet. Og der skulde Føde og Klæder og Hus m. m. til, mens der ventedes paa Avl og Afgrøde. En havde fortjent mere, en anden mindre ved Jernbaneanlæg eller andet Arbejde, før de „settlede,” men alligevel! Dog der kendtes ikke til Arbejdsløshed. Mange nøjedes med at grave sig ind i Siden af en „Ravine” eller en Flodbrink i Stedet for Hus. Andre byggede Sodhuse paa fladt Land. Disse beskyttede godt baade mod Kulde om Vinteren og mod Hede om Sommeren. Det gik muntert med Haab om Fremgang og bedre Tider. Eet maa særlig nævnes. En Mand, der havde valgt sit Hjemsted faa Mil vest for Dannebrog, gravede sig ind i en Bakkeskrænt — en hel Række Værelser, saa man kunde gaa fra Storstuen gennem Sovekammer og Køkken lige til Ko- og Hestestalden. De Nybyggere var praktiske.

Men Græshopperne! Det saa i 1874 og 1875 ud, som de vilde bestride Nykommernes Ret til Landet. Den jomfruelige Jordbund gav frodig Vækst til de dyrkede Sædarter. Der var Udsigt til en dejlig og stor Høst. Men saa kom de graadige Insekter i Sværme som tynde Skyer, da Havren var færdig til Høst, og Majsen satte Kolber. Havren skar de Kærnerne af, og de krøb ind i Majskolberne og tog eller ødelagde de spæde Kærner. Kvinder søgte at skærme deres Urter med Lagner; men saa aad Hopperne dem. — Det var i dette Efteraar, jeg kom til Dannebrog, saa dette kender jeg kun fra, hvad der fortaltes.

Dagen efter, at Pastor Hansen og jeg havde holdt

DANSK ALMANAK

Møde i Dannebrog, rejste vi til Grand Island, en 17—18 Mil (altid eng. Mil). Ogsaa her havde Pastor Hansen været før. Vi holdt et Aftenmøde i et privat Hus. En Del Landsmænd gav Møde, og jeg som den nye Mand maatte ogsaa her føre Ordet. Der var opmærksomme Tilhørere; men en Mand, Søn af en Provst i Danmark, røg sin lange danske Tobakspibe, mens jeg talte, og saa paa mig, som han vilde drive mig til at tie. Saadant kan man møde! Ved en Samtale efter Mødet sagde en anden Dansker, at han mente nok, at en Mand som Jesus havde levet, og at han havde spillet en Rolle f. Eks. som Brigham Young. Vi fik aldrig Menighed i Grand Island. En Del Danske sluttede sig til en engelsk luthersk Menighed.

Næste Dag agtede vi os til et dansk Settlement syd for Platte-Floden i Hamilton County. En Mand derfra, Peter Wind, mødte os i Grand Island i Lumbervogn forspændt to kraftige Heste. Der var Bro over Floden, men en 6 Mil vest for Byen, altsaa ca. 12 Mil ud af Vejen, saa Mr. Wind vovede at køre lige til gennem Floden. Det gik godt, indtil vi stak fast i en Rævl af Kvægsand foran den sidste Strøm. En tre Aars Hest nægtede at trække. Kusken maatte gaa ud paa Vognstangen, spænde Hestene fra og ride til en Mand ca. $\frac{1}{4}$ Mil fra Floden. Der sad saa Pastor Hansen og jeg i Vognen i en stiv Nordvest-Vind i November Maaned. Pastor Hansen skjælv, saa jeg var næsten bange for, at han skulde falde af Vognen i Floden. Jeg fik et Sengetæppe svøbt om ham.

Omsider kom Mr. Wind, fulgt af Manden, han søgte, med et Spænd Okser og en stærk Jernkæde.

FRA NYBYGGER-LIVET

Okserne fik os trukket op af Floden. Atter forspændt gik det raskt efter Mr. Winds Hjem til Mrs. Wind, en prægtig amerikansk Kvinde, ventede paa os med et godt Maaltid Mad, saa vor Modgang blev omskiftet til Hygge. Ja, „Sorgen og Glæden de vandre til Hobe, Solskin og Skyer de følges og ad.”

Næste Dag havde vi et godt Møde der — i et Skolehus naturligvis. Settlementet her var dannet forskelligt fra det i Dannebrog, ikke saa forretningsmæssigt; en Flok Slægtninge og Venner havde søgt Land sammen og samlet Venner til sig. Dette havde haft til Følge, at den kirkelige Interesse var mere almindelig. Der var en forholdsvis stor Forsamling. Og her var Sangere, M. H. Madsen som Leder. Ogsaa her prædikede jeg, og ved et Forretningsmøde efter Gudstjenesten blev jeg kaldet til Præst med Løfte om at betjene Menigheden een Søndag om Maaneden.

Nu var jeg Præst for to Menigheder med omkring 60 Mil imellem. Senere fik jeg flere Annekser som Prædikepladser — 3 i Howard County, 2 paa ca. 8 Mils Afstand og 1 paa 15 Mils Afstand fra Dannebrog. I Foraaret 1875 hørte jeg om Danske paa Spring Creek, Nuckols County. Jeg havde ikke Adresse til nogen af dem, saa jeg kunde ikke melde om min Ankomst. Jeg tog da med Tog til Edgar — derfra til Fods ca. 22 Mil, om jeg husker ret. — Jeg fandt, hvad jeg søgte og blev budt hjerteligt Velkommen. Omkring 60 Mil syd for Menigheden i Hamilton County. — Endelig Staplehurst, Seward County, 40 Mil i Øst for samme Plads. Sidstnævnte to Pladser maatte nøjes med en Søndags-Gudstjeneste en Gang hveranden Maaned — skifte-

DANSK ALMANAK

vis efter Søndagen ved Hampton. Jeg følte, at jeg altid var velkommen, og at der var Modtagelighed for min Tjeneste.

Og hvad var mit Befordringsmiddel til alle disse Steder? Først en dejlig lille rød-og-hvidblommet Hoppe forspændt en Buggy; men Hoppen døde i en Epidemi, som gik igennem Landet. Siden en lille „Mule,” som en god Ven (Conrad Madsen) laante mig som Forspænd. Men — Græshopperne igen!

De havde i 1874 taget eller ødelagt det, som Trækdirene skulde faa Kraft af. Saa naar jeg kørte de 60 Mil (fra Dannebrog til Hampton og andre 60 Mil fra Hampton til Spring Creek) saa maatte jeg gøre det saaledes: 20 Mil, saa spænde fra og lade Mulæselet græsse en Times Tid langs Vejen. Saa andre 20 Mil og nok en Bedning langs Vejen. I-mens spiste jeg min medbragte Mellemmad. Det var ikke Automobil-Kørsel, men jeg kom dog over Vejen. Jo, det gik an at leve og virke uden Oliehesten.

En Nat ved Hampton.

Det var hos Louis Hansens. De boede paa Lincoln Creek, et Par Mil nord for Hampton. De havde gravet sig ind i Flodens søndre Brink, og der boede de nok saa lunt og godt — — i Tørvejr! Men den Nat, jeg logerede der, tog det til at regne, det blev rigtig en øsende Regn. Grottens Tag var lavet af Tømmer, som fandtes i Nærheden, en „Ridgepole” i Toppen, og til den var Grene saa lagt hældende til begge Udsider, alt dækket med Græstørv, saa det skulde skyde Vand. Men den Nat! Uh! Det regnede ned overalt. „Baby”en laa i en Seng med Paraply over. Alle vi voksne Folk stod i Rad under „Ridgepolen.” Hvor kan man da komme til at ønske, at det skal

FRA NYBYGGER-LIVET

blive Dag! Følgende Morgen kom jeg over til en ung dansk Familie, som boede paa Loftet hos en tysk Familie. Der gik jeg til Sengs, mens mine Klæder tørredes. Saadan kan man komme til at sætte Pris paa gode Huse.

Træk fra Begyndelsen i Dannebrog.

Noget af det første, der kræves i en kirkelig Virksomhed her i Frikirken er Søndagsskole, og den maa blive et Menighedsarbejde. Under et Møde for at sætte Søndagsskole i Gang kom Sproget, dansk eller engelsk, paa Tale. Flere udtalte sig for dansk. Der var Børn, som havde gaaet i engelsk Søndagsskole, hvor de kom fra. Derfor Spørgsmaalet. Efter at flere havde udtalt sig for dansk, stod Præsident Lars Hannibal op og sagde: „Det tykkes jeg ogsaa, for det er det eneste, vi kan.” Det slog Hoved paa Sømmet. Det gik.

Der skulde Sang til ved vore Gudstjeneste, og der hører jo mere til end Salmebøger. Jeg var saa godt som blottet for Sanggave, og paa Skolen var der lagt altfor lidt Vægt paa at uddanne den Smule Gave, en Mand havde i den Retning. Men der var Stemmer i Menigheden. Jeg skrev da til Boghandler Fritz Frantsen i Chicago efter en Berggrens Noderbog. Noder kendte jeg lidt til fra Danmark. Vi kom da sammen, hvem der havde Lyst dertil, en Aften i Ugen og praktiserede de Salmer, vi skulde synge den følgende Søndag. Der var særlig en Miss Olsen med en dejlig stærk Stemme, og en Mr. Sehousen, der kunde tage ledende Del. Den, der kendte en Melodi, begyndte. Jeg fulgte med ved at se paa Noderne. Brug Evnerne og Lejligheden, du har.

Indtil i Foraaret 1875 havde jeg levet alene; min

DANSK ALMANAK

Forlovede havde opholdt sig hos Konferensens Formands, Pastor Johan Olsen i St. Ansgar, Iowa. Men saa til hendes 20 Aars Fødselsdag den 3. Marts 1875 bestemte vi at holde Bryllup hos Pastor H. Hansens i Omaha. Jo, jeg ankom i Tide; men min tilkommende Brud kom ikke. Det var en sær Skuffelse. Vi blev dog snart klar over Aarsagen. Der havde været Snestorm i Iowa, saa Jernbanefarten var afbrudt. Det forandrede vor Bryllupsdag fra 3. til 5. Marts. Pastor Hansen viede os, og den svensk lutherske Præst Bentson og hans Hustru, hos hvem Pastor Hansen boede, tjente som Vidner.

Vor Bryllupsrejse — jo, den gik over Staplehurst, Hampton og Grand Island til Dannebrog. Den unge Brud, Mrs. Andersen, blev budt Velkommen alle Vegne. — Og saa skulde vi jo sætte Bo. Jeg lejede et Hus med to Værelser — fornedet; thi Skillevæggen naaede ikke til Loftet. Om jeg husker rigtigt, kostede det os \$24.00 at sætte Bo. Andre havde prøvet lignende Kaar. Jeg var bange for Gæld.

Nu tog Mrs. Andersen som Regel med paa de lange Ture omkring til Annekserne. En Gang i Oktober Maaned, 1875, da vi skulde fra Hampton til Spring Creek (nu Ruskin), maatte vi blive paa Prairien Natten over. Vejene var ikke afstukne og begrænsede som nu. Vi tilbragte Natten dels i Buggien, dels under den og blundede lidt. Mulen græssede og hvilede. Vejret var godt, saa vi led intet. Da det blev Dag, saa vi, at vi var ikke langt fra vort Bestemmelsessted. Vi fik et dejligt Møde med Vennerne paa Spring Creek — som altid.

Men tilbage til Græshopperne. De kom igen i 1875. Der var lovende Udsigter til en god og stor Høst.

FRA NYBYGGER-LIVET

Hvede og Havre var rede til at skride og Majsenaede en til Knæerne. Saa saa vi de ubudne slemme Gæster komme i Luften som en tynd Sky. De dalede og faldt over Grøden. Vi havde en Ager af Kartoffler med stor Top. Men i faa Minutter var de ædt af til blot nogle stive Stilker. Hopperne ligesom malede alt igennem sig. Folk var som lamslaaede, Haandværkstøjet faldt som af Hænderne paa dem, og de saa blot paa den skrækkelige Ødelæggelse. Da Udyrene forlod os, stak der som Fingre op af Jorden, hvor Majsstokkene havde staaet og Hvede- og Havremarker lignede Stubmarker. — Men, Gud ske Tak, der faldt en velsignet Regn straks efter, og Væksterne, som endnu var grønne og saftige, skød paany, og der blev omkring halv Avl af baade Smaasæd og Majs. Der var saa en from Kvinde, som sagde, at „det var da ogsaa underlig, hvor Gud kan velsigne“; dertil svarede en Fritanker: „Det var vel ikke mere end hans Pligt!“ Slig Spot i Stedet for Tak glemmes ikke let.

Det gik saa, som det kunde, til hen i Foraaret 1876. Der var ingen Tanke om at give op paa Grund af de trange Tider, men jeg fik Kald fra en dansk-norsk Menighed i Racine, Wis., og mit Samfunds Ledere raadede mig til at tage imod det. Hvad skulde jeg gøre? Jeg syntes ikke om at forlade den store Missionsmark, som jeg havde faaet kær. To unge Folk havde faaet i Sinde at gifte sig (den før omtalte Miss Olsen en af dem), og saa maatte de give Afkald paa det ene Homestead, 80 Acres, og de tilbød mig den for \$40.00. Men hvor skulde jeg faa den Sum? og hvo havde Lyst og Mod til under Omstændighederne at sætte laante Penge i Land og

DANSK ALMANAK

binde sig til Stedet i 5 a 6 Aar! Jeg skyldte allerede lidt. Naar jeg tog imod det tilbudte Kald, kunde jeg betale, hvad jeg skyldte. Det blev det tunge Lod i Vægtskaalen.

Saa Afskedsrejsen. Det var en Fredag Morgen i April 1876, vi kørte hjemme fra efter Hampton til. Føret var tungt, saa vi naaede ikke længere end til en amerikansk Familie syd for Platte-Floden og vest for Aurora den Dag. Der havde jeg logeret en Gang før, og de tog med Venlighed imod os. Næste Morgen var Vejene raa og haarde. Det havde frosset haardt om Natten, saa vi naaede kun til Aurora til Middag. Efter Middag begyndte det at sne, og det tog til, saa der var 4 a 6 Tommer Sne paa Jorden, da vi om Aftenen naaede til det nordre Settlement.

Næste Dag (Søndag) kom Solen frem, og vi fik et dejligt Afskedsmøde. Mandag Morgen skulde vi saa videre efter Spring Creek. Men Solskin og Tø af Sneen gjorde Vejen tungere end før. Vi naaede kun til Sutton, 20 Mil syd for Hampton, den Dag; en Buggy-Axel var bøjet, saa vi var nødt til at standse. Jeg kørte op til et Hotel og satte Konen af og fortalte Værten, at jeg havde kun 26 Cents i Lommen. Jeg vidste, at han ikke turde nægte os Husly. — Saa til Smed med Buggyen. Efter at jeg havde faaet Mulen i Stald, gik jeg til en Købmand, hvem jeg havde mødt en Gang før sammen med Mr. M. H. Madsen fra Hampton, og bad ham laane mig nogle Penge, indtil jeg kom tilbage. Han gjorde det — han var Mennonit.

Saa videre sydpaa om Tirsdagen. Men paa Grund af tungt Føre og Vand med Is paa Bunden af Ravi-

FRA NYBYGGER-LIVET

nerne naaede vi kun til det Sted (en amerikansk Farmerfamilie), der var vort Maal Mandag Aften. Vi mødte Gæstfrihed og overnattede der. Næste Dag maatte vi igennem.

Prairien saa ud som et Ishav. De Raviner med isdækket Slamp i Bunden! Et Sted stak jeg fast, saa jeg maatte bære Mrs. Andersen i Land og siden faa Mullen „backed” ud af Pløret. Et langt Stykke længere oppe paa Ravinen kom vi over og kørte videre, men det værste var i Vente. Jo længere syd, desværre Tøbruddet. Nu nærmede vi os „Little Blue” Flo- den. Men der skulde vi først over en „dry creek,” som nu var fuld af Vand med flydende Is paa. Ne- — det vovede vi ikke. Her tog vi saa Hvil paa Syd- siden af en Bakke, spiste en medbragt „lunch” og ventede paa at se Udvej! Jo, der kom saa en Mand i Fjervogn med to kraftige Heste for. Han kørte til — op paa Isen, saa ned i Vandet, op og ned igen, indtil han endelig maatte gaa i Vandet til Bæl- stedet og rage Isflagerne til Side. Vi var ikke sene til at følge i det Spor, Manden havde aabnet.

Endnu et Vandløb, vi skulde over længere syd paa. Der var klart Vand, saa jeg kørte dristigt til. Men — om Forladelse — Bunden var blød, og Mu- len med de smaa Fødder stak fast. Jeg saa ingen an- den Udvej end at faa Dyret løst fra Buggyen og drevet i Land paa Sydsiden. Derpaa traadte Mrs. Andersen ud paa Stængene, saa jeg kunde faa fat paa hende og bære hende paa tørt Land. Mine lang- skaftede Støvler gjorde anden Gang god Tjenste.

Men de mange „stops” havde taget Tid, saa det blev sent, før vi naaede frem; jeg maatte gaa og le- de Mullen for at være sikker paa at holde Vejen.

DANSK ALMANAK

Men frem kom vi Onsdag Aften, saa vi holdt Afskedsmøde med Venerne ved Spring Creek Torsdag. Jeg fik \$40.00 for mit Aars Tjeneste der og følte mig rig. Flere havde nok anstrengt sig til det yderste for at give deres Del til denne Sum. Alt spaaede om den gode Fremtid, vi senere har set ved Ruskin.

Da vi paa Vejen tilbage kom igennem Sutton, var jeg i Stand til at betale den gode Mennonit, hvad han havde laant mig. Paafølgende Søndag havde vi Afskedsmøde med Venerne i den søndre Del af Settlementet i Hamilton County, og saa var vi færdige til at gaa tilbage til Dannebrog og byde Farvel til Missionen der og de øvrige Steder i Howard County.

Det var med tungt Sind, jeg forlod den store Missionsmark i Nebraska. Jeg har fortalt Omstændighederne. Pastor H. Hansen fortsatte, saa langt hans Tid og Kræfter tillod, og med skiftende Hjælp en Tid med Pastor H. P. Bertelsen som Hjelpepræst. Missionen blev ikke opgivet. Herren ved at sende Arbejdere i sin Høst.

Enhver kan saa tænke over, hvad Landet og Kirken skylder Nybyggerne!

Rev. & Mrs. A. M. Anderson 1919

ter og Leos lille, kære Pige, der her Esther, — vistnok en Slags Oversættelse af Ebba. Anna skrev senere til mig: „Havde jeg saa ikke Ret? Den Slags føler en Mor.“

ET BLIK TILBAGE OG EN PIONERPRÆSTS TALE

Af P. J. Morton, Luck, Wis.

I L. U. af 17. Dec. '41 læser vi følgende: Vort Kirkeskib har siden det løb af Stabelen i 1896 sejlet under Banneret, der bærer Paaskriften „Den forenede dansk evangelisk lutherske Kirke,“ og det er der jo ikke noget at indvende imod. Men der var vel nogen, der lagde Kølen til dette Skib. Var det ikke disse 6 Præster og nogle faa Lægmand som gjorde det dernede i Jordhytten i Nebraska? Saa det var jo let nok at lade et saadant Kirkeskib løbe af Stabelen. Vi havde jo i Forvejen baade Menigheder, Kirker, Skoler, Børnehjem og Hedningemission og andet, saa det var jo blot at fortsætte. Naa, det var ikke just Kirkehistorie, jeg vilde skrive, men kun kaste et Blik tilbage. Jeg havde den Glæde personligt at kende alle disse 6 Præster, som begyndte og den gamle Pastor A. M. Andersen, som nylig er død, var en af de første. Da jeg var blevet gift, blev vi mere kendt, fordi min Kone havde gaaet i Skole hos hans Broder Therkel Andersen hjemme i Danmark. For en lang Tid mødtes vi ikke; men for nogle Aar siden var han med Sønnen, Dr. Silas Andersen, her i Luck, paa en Fisketur, og vi friskede da op gamle Minder.

Der var en, som engang skrev noget om disse Præsters mangelfulde Uddannelse. Ja, det har jeg ingen Forstand paa, men jeg har en Smule Forstand paa det Arbejde, de udførte. Jeg skal tillade mig at nævne Albert Lea, Minn., med sine 5—6 Anneksor den Gang. Hvad skete ikke i de Dage? Mon nogen af dem, som var med den Gang, vil kunne svare paa det?

Vi var saaledes til Kirkeindvielse sidst i '80erne (jeg nævner ikke Tid og Sted.) Pastor G. B. Christiansen tjente for Alteret og Pastor A. M. Andersen holdt Indvielsestalen; men jeg maa rigtignok tilføje, at jeg ikke kan huske et Ord af det; jeg var saa optaget af den Alvor og Højtidelighed, som hvilede over det hele. Jeg havde nemlig aldrig overværet en Kirkeindvielse før, men jeg husker vi havde en skøn Stund, ogsaa om Eftermiddagen. Om Aftenen skulde der være Møde en 5—6 Mil borte. Vi var en hel Flok, som maatte spadserere, fordi der ikke var Vogne nok til at transportere alle. Man kørte jo i Lumbervogn i de Dage, og de kunde nok tage et godt Læs. Som vi nu gik hen ad Vejen og talte om hvilken god Dag, vi havde haft, var der en Student iblandt os, som siger: „Jeg synes ellers det var noget tørt; vi kunde ha' haft nødig at have faaet noget Dyppelse til det.“ Om det var et jydsk eller fynsk Udtryk, ved jeg ikke; vi lader det staa for hans Regning (se Matth. 12:36).

Der var Aarsmøde i Beresford, S. D., 1890. Ved Slutningen af Mødet holdt Pastor Andersen en kort Tale, som satte mange Tanker i Bevægelse. Hans Tekst var Matth. 23:24. Jeg har aldrig, hverken før eller siden, hørt nogen gøre Brug af disse Ord af Jesus som Tekst for en Tale. Han blev bedt om at skrive den for „Kirkebladet.“ Jeg gengiver den her. Maaske en eller anden kunde have Nytte af den. Den havde til Overskrift

Myggen og Kamelen

Der er en Ting som har glædet mit Hjerte under dette Aarsmøde, og som jeg gerne vil have Lov til at udtale

her til Afsked. Jeg kan bedst faa sagt, hvad jeg mener i Forbindelse med det Guds Ord „I afsi Myggen, men nedsluge Kamelen.“ Disse Ord udtrykker visselig en Tilstand, som ikke er at glæde sig over. Men jeg haaber ved Hjælp af dem, at faa frem noget, som er værd for Guds Børn at glæde sig over. Naar jeg nævner dem, farer mine Tanker frem over mange Forhold i Kirken, hvor de kunde gøres anvendelige. Men Tiden er jo kort, saa jeg skal kun søge at anvende dem paa eet Forhold. Lad mig forsikre, hvad vist ingen vil betvivle, at jeg af fuldeste Overbevisning er Lutheraner; vi kunne ikke bortgive det allermindste af den lutherske Lære. Men Brødre, Venner, jeg er overbevist om, at vor Lutherske Kirke i sin fastholden ved den rene Lære ofte har afsiet Myggen, men har paa samme Tid nedslugt Kamelen. Den har advaret imod sekteriske Samfund, som Methodister og Baptister, og skyet disse Samfunds Medlemmer, medens den villigt har rakt Broderhaand til alle, som bekendte sig til den lutherske Lære, enten de virkelig troede paa Jesus eller ej. Den har ofte lagt mere Vind paa at faa Menne-sker gjort til Lutheranere end virkelig at faa dem frelste. Det er at afsi Myggen, men nedsluge Kamelen. Ligesaa har vor Lutherske Kirke, og jeg mener med Rette, lagt Vind paa at opbygge Skoler og faa en veluddannet Præstestand. Men naar det sættes som den vigtigste Faktor i Dygtiggørelsen af Mennesker, som skulle vinde Sjæle for Guds Rige, saa bliver det ogsaa paa sin Vis, at afsi Myggen medens Kamelen nedsluges. Vor Lutherske Kirke, ogsaa i dette Land, har store Synder paa sig i saa Henseende. Vort Samfund er ikke undtaget; jeg ved i al Fald, at jeg er ikke fri. Og for at ingen skal mene, at jeg overdriver Sagen, naar jeg sammenligner det paapegede Forhold med at afsi Myggen, men nedsluge Kamelen, skal jeg blot minde om, hvad Guds Ord hæver over al Tvivl, nemlig, at medens alle, f. Eks. Methodister og Baptister, som virkelig tror paa Jesus, er frelste og komme hjem til Jesus, saa gaar alle Lutheranere, som ikke tror paa Jesus, evig fortabte. De gaa med Djævelen til Helvede. Hvor slem Afvigelsen i Læren end kan være, saa er det dog kun som Myg i Forhold til den store Kamel, Vantroen.

Hvad der saa har glædet mig under Aarsmødet er, at jeg har følt mig overbevist om, at der iblandt os er sket en Forandring til det bedre i den paapegede Retning, at mange ere komne til at se paa den store Hovedsag, Sjæles Omvendelse og Frelse, som den virkelige Hovedsag, Herrens Navn være priset! Jeg haaber, at der ogsaa i andre Samfund er sket Fremskridt i samme Retning.

Men hvad det nu gælder om, det er, at Herren faar Æren derfor, og vi blive bevarede i Ydmyghed, saa vi ikke begynder at mene bedre om os selv end om andre; thi da kan det let gaa saadan, at vi i anden Henseende kommer til at nedsluge Kamelen.

Brødre, lader os forblive fast ved vor Bekendelse og Lære, og den peger netop paa den store Hovedsag — Sjæles Frelse ved Troen paa Jesus Kristus.

Ugens Godtkøb

DEN LILLE SØFUGL
DEN TROFASTE FORJÆTTER
SE PAA JESUS

10c Stykket Tre for 25c
NYT TILBUD NÆSTE UGE!

Danish Lutheran Publ. House
Blair, Nebraska